

YANGI O'ZBEKISTONDA AHOLI O'RTASIDA HUQUQIY MADANIYATNI YUKSALTIRISH.

Obidjonov Umarjon Akmaljon o'g'li¹

¹Andijon viloyati Yuridik texnikumi

Sud huquqiy faoliyat, 115 guruh o'quvchisi

Nosirova Dilfuza Nabiyeva²

²Andijon viloyati Yuridik texnikumi

ingliz tili fani o'qituvchisi

3 chi darajali yurist

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7091401>

O'zbekiston demokratik huquqiy davlat barpo etish va adolatli fuqarolik jamiyatini shakllantirish yo'lidan ishonch bilan bormoqda, jahon hamjamiyatida mustahkam o'rin egallaydi. Barqarorlik va tartib, millatlararo totuvlik va fuqarolar hamjihatligi yosh davlatga ishonch va hurmat qozondi.

Mamlakatda iqtisodiyot, siyosat, davlat qurilishi, huquq tizimi va jamiyatni ma'naviy o'zgartirish sohasida keng ko'lamli islohotlar boshlandi. Amalga oshirilayotgan islohotlarning qonunchilik bazasi yaratildi. Ijtimoiy-siyosiy hayotning huquqiy asoslari izchil mustahkamlanib, takomillashtirilmoqda.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev Oliy Majlisga Murojaatnomasida Adliya vazirligi tomonidan amalga oshirilayotgan islohotlarning mazmun-mohiyati va natijalarini aholiga yetkazish, ularning bajarilishi va bajarilishini nazorat qilish, qabul qilingan hujjatlarning mazmun-mohiyatini oydinlashtirish, bu boradagi ishlarga ko'maklashish tizimini joriy etish shu tariqa Yangi O'zbekistonda aholi o'rtasida huquqiy madaniyatni yuksaltirish zarurligini ta'kidladi.

Keyingi yillarda mamlakatimizda davlat boshqaruvi, milliy huquq tizimini tubdan isloh qilish, jamiyatda huquqiy madaniyatni shakllantirish va malakali kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish borasida salmoqli ishlar amalga oshirilganiga qaramay, davlatimiz rahbari O'z nutqida mamlakatimizda amalga oshirilayotgan, pirovard natijada xalq farovonligini yuksaltirish, ularning faoliyatini amalga oshirish uchun qulay shart-sharoit yaratishga qaratilgan o'zgarishlarning mazmun-mohiyatidan xabardorlikni oshirish zarurligiga e'tibor qaratdi. Keng aholining siyosiy jarayonlarga jalb etilishi ham davlat organlari bilan muloqotni kuchaytirishga, ham kuchli fuqarolik jamiyatini shakllantirishga xizmat qilmoqda.

Shuni ta'kidlash kerakki, zamonaviy sharoitda huquqiy tartibga solish samaradorligiga turli omillar ta'sir ko'rsatadi. Ular orasida fuqarolarning huquqiy ongining yuqori darajasi katta ahamiyatga ega bo'lib, bu ularning davlatda amalda bo'lgan huquqiy normalarni to'g'ridan-to'g'ri tushunishiga –

ularning huquqiy ongining sifatiga bog'liq bo'lib, u qonun va huquqni to'g'ri saqlash kafolati bo'lib, jamiyatdagi tartib, huquq va qonuniy manfaatlari himoya qilinishining kafolati, samarali qonunchilikni yaratish va mutanosib faoliyat yuritishning zarur sharti, qonunni amalga oshirish mexanizmi, shu jumladan, ularni amalga oshirishga mas'ul bo'lgan organlar xizmat qiladi.

Aholi o'rtasida huquqiy madaniyatni yuksaltirish va aholining huquqiy ongi jamiyat huquqiy madaniyati yuksak darajada rivojlanganligining ko'rsatkichi Yangi O'zbekistonda huquqiy davlat barpo etishning muhim shartidir. Davlatimiz rahbari o'z fuqarolarining huquqiy ongini yuksaltirish muammosiga munosib e'tibor qaratib, mamlakatimiz aholisining huquqiy ongi va huquqiy madaniyatini mustahkamlash, huquqiy savodxonlikni shakllantirishning barqaror amaliyoti uchun zamin yaratishga munosib hissa qo'shmoqda. Islohotlar jarayonida faol ishtirok etayotgan aholining aynan mana shu toifasi keyinchalik o'zgarishlarni amalga oshirish, kuchli fuqarolik jamiyatining barqaror faoliyat yuritishi, davlat hokimiyati va boshqaruvi organlarining vazifalari va mexanizmlarini amalga oshirishda mas'uliyat va tushunish bilan ishtirok etib kelmoqda.

Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev rahnamoligida amalga oshirilayotgan izchil islohotlar jarayonida shaxs va oila huquq va manfaatlarini himoya qilish, aholi o'rtasida huquqiy madaniyatni yanada yuksaltirishda Yangi O'zbekistonda huquqiy demokratik davlat va fuqarolik jamiyati qurishning muhim sharti sifatida belgilangan.

Aholi o'rtasidagi yuksak huquqiy madaniyat demokratik jamiyat asosi, huquqiy tizimning yetuklik ko'rsatkichidir. Bu jamiyatdagi turli xil hayotiy jarayonlarni tartibga solishga faol ta'sir ko'rsatadigan, fuqarolarning, barcha ijtimoiy guruhlarining birlashishiga, jamiyat yaxlitligini, undagi tartibni qo'llab-quvvatlash va mustahkamlashga hissa qo'shadigan omildir. Qonunga hurmat - huquqiy jamiyatning, siyosiy va huquqiy tizimlarning samarali faoliyat yuritishining asosiy talablaridan biridir.

Huquqiy madaniyat umumiy madaniyatning ajralmas qismidir. Insonlar ongida huquqiy bilimga ega bo'lgan, uni amalga qo'llashni bilgan kishigina madaniyatli va bilimli hisoblanishi mumkin, degan ishonch mustahkam o'rnatilishi kerak.

Jamiyat va davlat taraqqiyotining hozirgi holati huquqiy munosabatlarning barcha ishtirokchilarining huquqiy madaniyatini, huquqiy savodxonligini har tomonlama yuksaltirishni taqozo etmoqda. Huquqiy madaniyat huquqiy bilimlar, huquqiy ishonch va faol amaliy faoliyat birikmasi sifatida jamiyat va davlat oldida turgan vazifalarni muvaffaqiyatli hal etishni ta'minlashga qaratilgan.

Shunday qilib, normativ-huquqiy hujjatlarni tarqatish tizimini tubdan takomillashtirish, aholi va ijrochilarni qonun hujjatlarining mazmun-mohiyati va ahamiyati to'g'risida huquqiy xabardor qilish sifatini oshirish maqsadida Adliya vazirligiga qonun hujjatlarini ishlab chiqish bilan birga ularning ijrosini nazorat qilish bo'yicha qo'shimcha vazifa yuklatilgan, uni amalga oshirishni tashkil etishning tubdan yangi yondashuvlari, chunki hozirgi bosqichda mavjud mexanizmlar o'zlarining etarli emasligini ko'rsatdi.

Yangi O'zbekiston barbo etishda amalga oshirilayotgan izchil islohotlarni amalga oshirishga to'sqinlik qilayotgan yoki salbiy ta'sir ko'rsatuvchi sabab va omillarga nisbatan huquqiy, siyosiy va mafkuraviy immunitetni shakllantirishga kompleks yondashuvni amalga oshirish aholining faoliyat intizomi va huquqiy ongini yuksaltirishning asosiy omilidir, aholini qonunlarga hurmat, milliy qadriyatlarga sadoqat, huquqbuzarliklarga murosasiz munosabatda bo'lish ruhida tarbiyalash. Yuqoridagilardan kelib chiqqan holda quyidagi takliflarni berib o'tmoqchimiz:

- aholining huquqiy ong va huquqiy madaniyatini yanada yuksaltirish uchun mazkur yo'nalishdagi davra suhbatlari hamda oquv seminarlari yoki ilmiy-amaliy konferensiyalarni muntazam ravishda otkazib borishni yo'lga qo'yish;

- jamoat joylarida Konstitutsiya maydonlarini yaratish va uni Konstitutsiya va qonunlar aks ettirilgan zamonaviy targ'ibot vositalari bilan ta'minlash, unda aholining huquqiy ongini yaxshilaydigan, huquqiy madaniyatini oshiradigan lavhalarni keltirish zarur deb hisoblayman

- ta'lim muassasalarida huquqiy savodxonlikni oshirish eng dolzarb masala hisoblanadi, shu sababli umumta'lim maktablarida boshlang'ich ta'lim tizimidan boshlab bolalar va oquvchilarning yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda, huquqiy ong qonunva huquqiy madaniyatni shakllantirishga qaratilgan Konstitutsiya va inson huquqlarini organish boyicha darslar va darsliklar tashkil qilish, yoshlarning huquqiy bilim va savodxonlik darajasini yuksaltirib borish.

Xulosa qilib aytganda, huquqiy ong va huquqiy madaniyat bosqichma- bosqich shakllanib boradigan jarayon hisoblanadi. Huquqiy madaniyatning yuksalishi esa qonunga itoat tuyg'usini rivojlanishiga olib keldi. Hozirgi kunda mazkur masala davlat siyosati darajasiga kotarilmoqda, shu maqsadda Yangi O'zbekistonda aholi o'rtasida huquqiy madaniyatni yuksaltirish, yoshlarning huquq sohasiga bo'lgan qiziqishlarini oshirish, ularni huquqiy jihatdan yetuk va barkamol avlod etib tarbiyalash asosiy maqsad va muddaolardan biri hisoblanadi. Jamiyatda ozhaq-huquqini biladigan va qonun-qoidalarga ogishmay amal qiladigan fuqarolar huquqiy davlatning poydevoridir.

1. <https://lex.uz/ru/docs/-4149765> [Jamiyatda Huquqiy Ong va Huquqiy Madaniyatni Yuksaltirish Tizimini Tubdan Takomillashtirish To'g'risida]
2. Abdullayeva F. Sh., Saidjonova Z. S. Huquqiy ong va huquqiy madaniyatni yuksaltirish davr talabi. Oriental Art and Culture, no. III, 2020, pp. 405-415.
3. Rahmonov A. Yuksak huquqiy madaniyat- demokratik jamiyat poydevori. // Huquqshunos, 2019, №1. B. 8-9.